

УДК 81'367.332.7+164.2

Мединська Н. М.

ФУНКЦІЯ ПРЕДИКАТА ОЗНАКОВИХ СЛІВ У КОМУНІКАТИВНОМУ АСПЕКТІ

У статті схарактеризовано функцію предиката ознакових слів на основі взаємодії лексичної і граматичної семантики в реченні-висловленні.

Ключові слова: предикат, ознакові слова, суб'єкт, комунікативний аспект, речення-висловлення.

В статье охарактеризована функция предиката признаков слов на основе взаимодействия лексической и грамматической семантики в предложении-высказывании.

Ключевые слова: предикат, признаки слова, субъект, коммуникативный аспект, предложение-высказывание.

The article determined function of attribute words predicate based on interaction of lexical and grammatical semantics in sentence-utterance.

Key words: predicate, attribute words, the subject, communicative aspect, sentence-utterance.

Елементарне речення як складний знак утворюють знаки нижчого рангу – предикатні з непередикатними. Домінантою речення є предикат, природа якого регламентує кількість і якість аргументів та відношення між ними.

Однак проблему семантичної й морфологічної природи ознакових слів на сучасному етапі функціонування лінгвістичної науки остаточно не розв'язано. Спостерігаються значні розбіжності в поглядах лінгвістів на граматичні особливості лексем зі значенням ознаковості та відсутні чіткі критерії їхнього виокремлення. В українському мовознавстві характеристику ознакових слів у функції предикатів знаходимо в працях О. О. Потебні, Л. А. Булаховського, В. М. Русанівського, Й. Ф. Андерша, І. Р. Вихованця, М. В. Мірченка, А. П. Грищенка, М. Я. Плющ, А. П. Загнітка, Н. Б. Іваницької, О. І. Леути, І. А. Пасічник, О. Г. Межова, Н. М. Арват, С. О. Соколової, М. І. Степаненка. Дослідження ознакових слів у функції предиката розкривають тісну взаємодію сфер лексики, морфології та синтаксису та проблему ієрархічності відношень ознакових слів у функції предикатів, але дотепер чітко не окреслено особливостей реалізації різних класів ознакових слів на семантичному, власне-синтаксичному та комунікативному рівнях речення. Цим зумовлено **актуальність** пропонованого дослідження.

У статті поставлено за **мету** схарактеризувати функцію предиката з комунікативного погляду.

Структура речення формується взаємодією двох планів, в одному з яких отримує відображення зв'язок речення з об'єктивним світом, а в іншому – зв'язок його з процесом мислення. Як головний засіб формування, вираження та повідомлення думки, речення виражає повідомлення про дійсність [3]. Акт мислення, виражений реченням, завжди двочленний: у ньому про щось повідомляється, деякому суб'єктові приписується якась предикативна ознака. Суб'єктові та предикату думки-судження в структурі речення відповідають, як переважно два його організаційні центри, або двоє "головних членів", які позначають носія предикативної ознаки та саму предикативну ознаку. Двочленність, двоскладність речення – це необхідна ознака властива всім реченням. Предикативність характеризує кожне речення, й означає предикативне відношення між структурними опорами думки-речення – суб'єктом та предикатом, виражених у мовних категоріях часу, модальності та особи [7, с. 24].

За термінологічним словником О. О. Селіванової, предикативність – це синтаксична категорія, головна ознака речення як комунікативної одиниці, що виявляється в наявності в ньому позначення центру певної події, інформації у вигляді повідомлення, відносячи його до дійсності, часових планів і певного мовця [17, с. 586]. У такому потрактуванні предикативність визначено як синтаксичну категорію речення-висловлення, а отже, ця категорія пов'язана з предикатністю – процесом формування думки висловлення, унаслідок якого "відображена засобами мови денотативна ситуація стає сигніфікативною: цілісному і певною мірою нерозчленованому уявленню про фрагмент реальної дійсності відповідає санкціонована семантикою мови предикатно-актантна структура, або пропозиція, та один із можливих типів комунікативної рамки" [8, с. 25]. Притому речення-висловлення має також обов'язкову модальну та додаткові значення стосовно основної інформації, темпоральні, аспектуальні та інші характеристики, що йдуть від мовця [8, с. 25].

Характеризуючи модальність речення як синтаксичну категорію, В. Д. Шинкарук зазначає, що саме комунікативно-прагматичні інтенції мовця визначають об'єктивну і суб'єктивну модальність. У змісті речення наявні два плани вираження: модально-комунікативний (модусний) і номінативно-репрезентативний (диктульний), які мають у мові різні і водночас співвідносні засоби експлікації [21, с. 235].

Речення-висловлення як одиниця мовленнєвого спілкування, що відображає нижчий, вищий, найвищий ступінь абстрактного мислення мовця в ситуації “я – тут – зараз”, становить собою складну змістову структуру, вербалізовану мовними засобами різних рівнів. “Поверхнева реалізація глибинного змісту чуттєво-рецепторного рівня у мові (знаковому відображенні поняттєвого змісту про повідомлення), – зазначає М. Я. Плющ, – ґрунтується на закономірностях вибору моделей синтаксичних побудов та лексико-фразеологічних, словотвірних і граматичних засобів для структурування змісту висловлення, його предикативного центру” [14, с. 234].

Оскільки семантика слів кожної частини мови структурована за критерієм призначення, орієнтації на вираження когнітивної, емотивної, імперативної та інших функцій, то в мовленні слово в синтаксичних побудовах виступає у певній формі як синтаксична одиниця, семантика якої взаємодіє із семантикою пов’язаного з ним іншого слова, виражаючи предикативні/непредикативні відношення. Сучасна наукова орієнтація лінгвістів на динамічний синтаксис зумовлює потребу ґрунтовного вивчення граматичних категорій ознакових слів у змісті речення.

Мовна структура думки-речення виступає у конкретних мовних формах та значеннях суб’єктів і предикатів у різних моделях речення. Мовними формами та значеннями суб’єктів і предикатів, різним типовим змістом та засобами його оформлення пов’язані основні структурні типи речень. Саме в цих відмінностях й проявляється план зв’язку речення з позамовним світом. Відображаючи категорійні явища об’єктивної дійсності, їхні зв’язки та відношення, мова для називання тих чи тих категорій та зв’язків оперує відповідними номінативними та конструктивними засобами. Дійсність має тільки опосередковане відображення в мовних формах, вона членується та організується в свідомості мовців відповідно до бачення її тим чи тим національно-мовним колективом.

За комунікативно-функціонального підходу предикацію розглядають як акт членування висловлення на комунікативно значущі елементи. В актуальному мовленнєвому процесі логічний суб’єкт ототожнюють із темою, даним, відомою інформацією, основою висловлення, а предикат – із новим, ремою, предикативною частиною. Дослідники твердять, що “неможливо визначити реального суб’єкта й предиката, властивих природному мовленню (тобто тему й рему), якщо обрати за критерій кваліфікації імена-суб’єкти або дієслова-предикати Аристотеля чи стоїків. Отже, мовний матеріал, узятий в актуальному вжитку (а іншого вживання немає), виявляє не вербальні, а когнітивні (комунікативні) принципи організації речення” [11, с. 21]. Відомо, що П. Фортунатов зробив спробу розмежувати поняття граматичного й актуального членування речень і виявив деякі типи кореляції між ними [20]. Але й на сучасному етапі розвитку лінгвістичної теорії мовознавців цікавить проблема формування речення як комунікативної одиниці в аспекті з’ясування ролі актуального членування для завершення акту предикації. За словами І. П. Распопова, саме актуальне членування – той ґрунт, на якому здійснюють предикуювання, оскільки “зміст речення має стосунок до дійсності через співвідношення двох компонентів актуального членування” [16, с. 44]. М. В. Всеволодова зауважує, що вибір пари “предиковане” – “предикувальне”, утворення своєрідної опозиції “носій ознаки” – “ознака” чи “ознака” – “її носій” стосується комунікативного аспекту висловлення [5, с. 85]. На думку О. В. Бельського, у названій вище опозиції бере участь інтонація, яка зумовлена не стільки граматичними значеннями, скільки значеннєвими зв’язками означуваного й означеного, комунікативною перспективою висловлення [2, с. 195].

Загальні категорії суб’єкта та предиката речення-висловлення можуть реалізуватися в різних моделях як власні значення особи та її дії, стану, властивості, предмета та його якісної чи кількісної характеристики, виражених структурно-семантичними компонентами в їхніх конкретно-типових формах. В основі організації речення-висловлення лежить відповідність категорійного значення основних частин мови у змісті предиката основним категоріям позамовної дійсності, структурованої національною мовною свідомістю.

Синтаксеми (синтаксичні форми слова) у функції суб’єкта та предиката вступають у предикативні відношення. Ця предикативна ознака приписується предмету-носієві у відповідному плані часу, модальності та особи. Тому повідомлення, яке виникло як результат предикативного сполучення головних компонентів, виявляється завжди співвіднесене з позамовною дійсністю. У такому розумінні предикативності з’являється можливість двох трактувань предикативності: як відношення змісту речення до дійсності та як відношення між суб’єктом і предикатом.

Речення-висловлення як одиниця мови і “мовленнєвого спілкування” [4, с. 154–155] відображає нижчий чи вищий ступінь абстрактного мислення мовця і становить складну змістову структуру, вербалізовану мовними засобами різних рівнів.

На противагу тлумачення предикативності як функції повідомлення, яка протиставляється функції називання [12, с. 29], сьогодні переважає думка, що предикативність як загальна ознака всіх речень має часові і модальні характеристики, виявляє граматичний спектр, своєрідний за граматичною категоризацією в часовій і просторовій локалізації та категорійним значенням особи (хоча останній аспект визначають не всі). І. Р. Вихованець уважає, що предикативність – це комплексна семантико-синтаксична реченнєва категорія, до змісту якої входять категорії часу і модальності [4, с. 62]. Прихильники теорії

динамічного синтаксису (О. С. Мельничук, С. Г. Ільєнко, А. П. Загнітко, І. І. Слинько, Н. В. Гуйванюк, М. Я. Плющ та ін.), розходячись у деталях, загалом визнають наявність (експліцитно чи імпліцитно) "особи" в усіх типах речень.

У мовленнєвому акті взаємопроникнення зазначених категорій відбувається і в плані змісту (позиція мовця визначає часткові значення часу, модальності, особи), і в плані вираження (координація в особі, числі та роді між головними компонентами зазначеними цих категорій між суб'єктивним та предикатним компонентам, злиття в дієслівних флексіях значень часу, модальності та особи). Отже, у реальному мовленні виокремлену ознаку супроводжують певні об'єктивно-модальні та часові характеристики (предикативні ознаки). Оскільки стосунок ознаки до предмета в мовленнєвому акті встановлює сам мовець, то предикації властивий ефект безпосередності, присутності – "я – тут – зараз".

Граматики-семантична структура речення (у його предикативному мінімумі) ґрунтується на взаємозумовленому вираженні суб'єктного та предикатного компонентів у відповідній формі з відповідним категорійним значенням відповідній граматики-семантичній структурі, або моделі речення.

Аналіз синтаксичних категорій висловлювання в комунікативно-прагматичному аспекті передбачає врахування конкретної мовної ситуації, а також особливостей компонентів цієї ситуації (намір мовця, предмет мовлення, обставини тощо), та як саме в категоріях предикативності й модальності відображено дійсність у комунікативному акті. Невід'ємними компонентами аналізу синтаксичних категорій висловлювання є його учасники – мовець, слухач, і тільки в умовах конкретного мовного акту може бути виявлений імпліцитний сенс змісту висловлювання, адресований для сприйняття слухачеві. Формування змісту висловлення базується на взаємодії лексичних, словотворчих, морфологічних і синтаксичних значень, що знаходять безпосереднє відображення в сукупності контекстної та ситуативної інформації, а також у суб'єктивній оцінці мовцем. Розгляд синтаксичних категорій предикативності і модальності в комунікативно-прагматичному аспекті дозволяє виявляти співвідношення експліцитного й імпліцитного компонентів висловлювання.

У лінгвістичній теорії сутність предикатів потрактовують в аспекті виконання предикативної функції слів різних частин мови як морфологізованих/неморфологізованих засобів вираження. З боку семантики розглядають як предикативне ім'я – повідомлення про дію, стан, якість та інші ознаки предмета. З боку синтаксису предикат кваліфікують як головний член речення – присудок. Але важливо те, зауважує Г. О. Золотова, що різні граматики форми, які виконують роль присудка, мають різне синтаксичне призначення: особові форми дієслова, на відміну від інших дієслівних форм, функціонують тільки як предикати; деякі форми іменника бувають як у функції предиката, так і в ролі атрибута або в інших позиціях [7, с. 168]. М. В. Мірченко наголошує на тому, що "синтаксична позиція предиката визначає відношення між функціями компонентів структурної схеми, у якій предикат <...> задає функціональні параметри непередикатних актантів" [13, с. 112].

Для визначення семантичної природи предиката необхідно врахувати співвідношення морфологічних та синтаксичних його властивостей. На думку Г. О. Золотової, комплексне вивчення властивостей дієслівного предиката відкриває можливості побудови семантико-синтаксичної класифікації речення, яка виявляє єдність форми та змісту в синтаксисі. Категорійно-граматичні типи предикатів та взаємообумовлені типи і форми суб'єктивних компонентів становлять об'єктивний критерій, здатний конструювати єдину семантико-синтаксичну класифікацію речень. Г. О. Золотова стверджує, що структура речення, всупереч вербоцентричним концепціям, визначається не тільки предикатом і не тільки дієсловом, але взаємною відповідністю двох компонентів суб'єктного та предикатного – які організують його структурну модель [7].

Українські мовознавці обстоюють власну позицію щодо виділення типів предикатів із урахуванням часових і субстанційних характеристик (з опорою на останні), наголошуючи, що непередикатним словам більшою мірою властиві парадигматичні семи, а предикатним – синтагматичні, як такі, що потенційно визначають валентну модель речення і характеризують у якісному плані його валентних партнерів. Важливою при цьому, як уже наголошувалося, є характеристика суб'єкта – центральної іменникової синтаксеми в семантико-синтаксичній структурі речення-висловлення. Запропонована І. Р. Вихованцем типологія предикатів включає 6 типів: дії, процесу, стану, якості, локативного та кількісного [4, с. 250]. Предикати з різним сполучувальним потенціалом семантико-синтаксичного рівня займають відповідні місця: предикати дії – першого рангу, процесу – другого, стану – третього, якості – четвертого тощо. Але система предикатів передбачає поділ на підкласи, на дрібніші групи [18, с. 84–85]. Побудовані за логіко-семантичною ознакою, такі класифікації зазвичай ураховують поділ на найбільш абстрактні за значенням категорії (такі як "сутність", "якість", "кількість", "відношення", "час", "місце", "стан", "положення", "дія" тощо), кількість яких різна в інтерпретаціях різних наукових шкіл. Така таксономія ґрупується на виділенні окресленого граматики набору структурних схем простого речення. Тобто для такої рубрикації до уваги взято не лише власне предикат, а й пов'язаний із ним другий компонент – "можливість його співвіднесення з деяким суб'єктом" [19, с. 150].

Дослідники синтаксису основним типом називають *предикат дії* – це основний клас дієслівних предикатів, яким властиві характерні ознаки активності, динамічності, локалізованості в часі і просторі (фазовість).

Активність як семантична категорія, в основі якої лежить протиставлення активних та інактивних начал дістає вияв у взаємодії та взаємозв'язку дієслівних лексем з іменними актантами. Ця характеристика дієслівних предикатів пов'язана з суб'єктом – істотою. Активні дієслова виражають дію, яка спрямована й на об'єкт (чи суб'єкт) і викликає у ньому відповідні зміни, тобто внаслідок дії об'єкт створюється, змінюється або знищується. У сфері активної дії наявні суб'єктно-об'єктні та суб'єктно-суб'єктні смислові відношення: *Перекидали усе в скрині, а намиста нема! (Нечуй-Левицький, III, 1955, 217). Стали турбаї козачих свої прав допоминатися, а пан їхні метрика з церкви покрав та попалив (Ю.Янов., II, 1958, 187).*

У сфері суб'єктно-суб'єктних відношень активність самих людей може бути спрямована з виховною, творчою метою або впливу на інших людей: *Ті, що поскінчували курс, були надзвичайно веселі та горючі (Нечуй-Левицький, I, 1956, 618). Уроки він повчив ще вчора (Донч., Ю.Васюта, 1950, 91); зміну зовнішнього вигляду: В його (свата) виріс хвіст і роги. Зробивсь він лютий, наче вовк. Ногами посуд перетовк (Олесь, Вибр., 1958, 298). (Василь): Дати вам волю – усіх би людей перестригли в ченці, так що й мир перевівся б (Мирний V, 1955, 98); знищення інших живих істот (Марко) Я їх, падюк (фашистів), сорок штук перетопив на перевозі (Мороз, П'єси, 1959, 8).*

В активних дієслівних предикатах кількісне уточнення може бути представлено за шкалою інтенсивності дії (міри вияву): немаркованість дії – деяка інтенсивність дії – значна інтенсивність дії. *Тхе! – сказала Олесь, покуштувавши сухої ніжки – Килина не догляділа й пересмажила й попсувала (Нечуй-Левицький, III, 1956, 99). Геть мене потовк (чоловік), місця живого нема – скрізь синяки... (Коцюбинський, I, 1955, 437). Попересушувала все насіння (Сл.Гр.).*

Предикати процесу також наділені ознакою динамічності, яка, на відміну від предикатів дії, немає контролю з боку суб'єкта, тобто носій цих предикатів пасивний. Ця ознака властива предикатам таких реченневих структур з однією іменниковою синтаксевою: *Всі хто був почав підспівувати, один за одним помовкли і слухали, як вони гарно вдвох співають (П. Куліш, Вибр., 1969, 292).*

Предикати стану, на відміну від предикатів дії і процесу, характеризуються елементарною смисловою структурою. Вони називають ознаки, властивості, приписувані субстанціям як іманентно їм притаманні, що не виходять за межі суб'єкта і не охоплюють своїми властивостями інших реалій. У предикатах стану відсутня сема активності, але пасивність їх формально не маркована [6, с. 17].

Стан – статична ознака, морфологічне вираження якої стосується сфери дієслів, прислівників та іменникових форм, які втратили зв'язок із парадигмою відмінювання. Пор.: *Усі товариші позасмучувалися, як почули про його лихо (сл. Гр.). (Бичок) Кажуть, що Христя заслабла і не встає, зовсім немоцна... Та нехай лучче перехворіє, ніж піде до обідраного злидня!.. (Кроп., I, 1958, 467). Мені однаково, чи буду Я жити в Україні, чи ні. (Т. Шевченко). Чогось мені сумно, Чогось мені дивно, Все третій деньочок, Милого не видно (Народна пісня).*

Ряд дослідників трактують “стан” як статичне явище, на відміну від “процесу” і “події” як онтологічну трихотомію, здатну, проте, розпадатися на окремі типи лише за умови реального мовного наповнення [10]. Важливе значення в такому разі має контекст, який є необхідним чинником розмежування вказаних значень [24, с. 200; 23, с. 6]. Пор.: *Червоніє мак у житі / Андрій з кожним словом жінки дужче червоніє; Падає ціна / Падає дощ / Падає від несподіваного удару парубок; Горять очі / Горять хліба від спеки [приклади Олени Кульбабської].*

Предикати якості позначають абсолютну ознаку предмета, тому позбавлені часових конкретних характеристик. *Хлопці слухняні. Робота корисна. Ніч була глибока і сива. Ніч була терпка, як слива (І. Жиленко). Я ж досі не завітчана! (Леся Українка). Ти дав мені дари, які хотів такі були й мої – неміряні, нелічені... (Леся Українка).*

Предикати кількості становлять периферійну площину предикатності. Вони морфологічно оформлені числівниками та кількісними прислівниками, при яких типовою формою суб'єкта є родовий відмінок: *Дівчат було троє. На дереві мало вишень.*

Локативні предикати виділяють за особливими формально-синтаксичними і морфологічними ознаками: наявності в реченні локативного компонента, вираженого прийменниково-іменниковою словоформою: *Над шляхом стояла курява. Гості в саду.*

Власне семантична, в основі своєї універсальна, класифікація, на думку сучасних мовознавців, передбачає виділення таксономічних, реляційних і предикатів характеристичності із можливими суміщеннями цих значень та деталізованою рубрикацією кожного із цих розрядів. У дослідженнях реалізацій предикативних відношень на матеріалі природних мов такі узагальнені типи значень можуть слугувати вихідними положеннями, поняттєвим підґрунтям, що уможливило подальшу диференціацію, зокрема з оперттям на конкретні класи предикаторів [15, с. 29].

Застосування трансформаційної методики у вивченні предикатів мало б ґрунтуватися передусім на перетвореннях предикаторів, при яких зберігається тотожність смислу, тобто сигніфікативний зміст залишається той самий, змінюються лише його позначення. Позначуване (денотат) у такому разі не піддається змінам, оскільки його заміна може суттєво вплинути на предикатну функцію, й аналіз пере-

міститься на рівень структурної схеми, пропозиції, речення, а не власне предиката. Трансформації типу *Вона почервоніла* → *Вона стала червоною*, *Мені холодно* → *Мене охопив холод* відповідають тим дериваційним процедурам, які дають можливість відстежити особливості функціонування, адже, за словами Н. Д. Арутюнової, потреби комунікації диктують усе тонше диференціювання значення предикатів, тобто слів, що несуть функцію повідомлення [1]. У цьому зв'язку доречно зауваження В. І. Кононенка щодо застосування трансформаційних процедур, дериваційних перетворень на рівні речення, які призводять до зведення предикатного значення до концептного поняття в його багатомірних значеннях і реалізаціях [9, с. 5–7]. На думку вченого, побудований на такому підході аналіз може здійснюватися шляхом "сходження" від концепту до його репрезентацій у предикатному вираженні, а може ґрунтуватися на "підвищенні" предикатів до рівня концептного розгляду (вочевидь, у дослідженнях предикатів другий шлях більш природний) [15, с. 30].

Сучасний стан лінгвістичної теорії уможливує дослідження ознакових слів у функції предиката в комунікативному аспекті на концептному та мовному рівнях значення слова як одиниці когнітивно-мовної семантики. Метамова постає на основі об'єднання логічної мови (в аналізі використовуються поняття суб'єкт, об'єкт, пропозиція) та слів із вузьким значенням, позбавлених багатозначності і синонімічності. Семантика предиката об'єднує не тільки його лексичне значення, а й імпліцитні смисли залежно від структури поля предиката, як ядерні (центральні чи периферійні).

З погляду комунікативному предикацію визначають як репрезентант висловлення. У типових випадках предикація збігається з категорією актуального членування: фокус теми – це предикований компонент, а фокус реми – предикувальний.

Отже, предикатні значення синтаксими засвідчують тісний зв'язок мовних функцій і тісну взаємодію поняттєвих і граматичних категорій своєрідно представлених у лексичній, морфологічній і синтаксичній семантиці, своєрідно продукованої в актах мовлення за закономірностями граматики мови.

Література:

1. Арутюнова Н. Д. Предложение и его смысл (логико-семантические проблемы) / Н. Д. Арутюнова. – 2-е изд. – М. : Эдиториал УРСС, 2002. – 383 с.
2. Бельский А. В. Интонация как средство детерминирования и предикторирования в русском литературном языке / А. В. Бельский // Исследование по синтаксису русского литературного языка : сб. статей / [отв. ред. В. В. Виноградов]. – М. : Изд-во АН СССР, 1956. – С. 188–199.
3. Виноградов В. В. Введение в синтаксис / В. В. Виноградов // Грамматика русского языка. – Т. II, ч. 1. – М., 1954. – С. 65.
4. Вихованець І. Р. Грамматика української мови. Синтаксис / І. Р. Вихованець. – К. : Либідь, 1993. – 368 с.
5. Всеволодова М. В. Синтаксемы и строевые категории предложения в рамках функционально-коммуникативного синтаксиса (к вопросу о предикативности, предикации и членах предложения) / М. В. Всеволодова // Вестник Московского университета. – 2000. – № 1. – С. 75–95.
6. Загнітко А. П. Система і структура граматичних категорій дієслова / А. П. Загнітко. – К. : НМКВО, 1990. – 74 с.
7. Золотова Г. А. Коммуникативные аспекты русского синтаксиса / Золотова Г. А. – Изд. 6-е. – М. : Ком-Книга, 2010. – 368 с.
8. Касевич В. Б. Конструкции с предикатными актантами. Проблемы семантики / В. Б. Касевич, В. С. Храковский // Категории глагола и структура предложения: Конструкции с предикатными актантами. – Л. : Наука, 1983. – С. 5–41.
9. Кононенко В. І. Концепти українського дискурсу / В. І. Кононенко. – К. ; Івано-Франківськ : Плай, 2004. – 248 с.
10. Кульбабська О. Вторинні предикати: лінгвальний статус, класифікація і репрезентація в сучасній українській мові [Електронний ресурс] / О. Кульбабська. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ls/2009_18/18.14_kulbabska_vtorynni_predykaty.pdf.
11. Логическое vs коммуникативное представление лингвистического факта: Аристотель и Остин / А. В. Вдовиченко // Язык как материя смысла : сб. статей к 90-летию Н. Ю. Шведовой / [отв. ред. М. В. Ляпон]. – М. : Азбуковник, 2007. – С. 17–24.
12. Ломтев Т. П. Структура предложения в современном русском языке / Т. П. Ломтев. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1979. – 198 с.
13. Мірченко М. В. Структура синтаксичних категорій : монографія / М. В. Мірченко. – Вид. 2-ге, переробл. – Луцьк : Ред.-вид. відд. "Вежа" ВДУ ім. Лесі Українки, 2004. – 393 с.
14. Плющ М. Я. Словоформа в семантично елементарному та ускладненому реченні. Вибрані праці / М. Я. Плющ. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – 362 с.
15. Предикат у структурі речення : монографія / [за ред. акад. НАПН України В. І. Кононенка]. – Київ ; Івано-Франківськ ; Варшава, 2010. – 408 с.
16. Распопов И. П. Актуальное членение предложения : [монография] / И. П. Распопов. – Уфа : Изд-во Башкирского ун-та, 1961. – 163 с.

17. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / Олена Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
18. Семантические типы предикатов / [отв. ред. О. Н. Селивестрова]. – М. : Наука, 1982. – 365 с.
19. Степанов Ю. С. Имена. Предикаты. Предложения: Семиологическая грамматика / Ю. С. Степанов. – М. : Наука, 1985. – 335 с.
20. Фортунатов Ф. Ф. Избранные труды / Ф. Ф. Фортунатов. – Т. II. : Лекции по старославянскому языку (церковнославянскому) языку. – Сравнительная морфология индоевропейских языков. – О преподавании грамматики русского языка в средней школе. – М. : Учпедгиз, 1957. – 471 с.
21. Шинкарук В. Д. Категорії модусу і диктуму у структурі речення / В. Д. Шинкарук. – Чернівці : Рута, 2002. – 271 с.
22. Шмелев Д. Н. Синтаксическая членимость высказывания в современном русском языке / Д. Н. Шмелев. – Изд. 2. – М. : КомКнига / URSS, 2006.
23. Bach E. The Algebra of events / E. Bach // *Linguistics and Philosophy*. – Dordrecht, 1986. – Vol. 9. – P. 5–16.
24. Mourelatos A. P. D. Event, processes, and states / A. P. D. Mourelatos // *Syntax and Semantics*. – New York, 1981.